

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ЧИТАННІ НА УРОКАХ КРАЇНОЗНАВСТВА

У статті наведені методичні рекомендації з формування лінгвосоціокультурної компетентності в учнів профільної школи в англomовному читанні на уроках курсу за вибором "Країнознавство" в руслі сучасних тенденцій у галузі профільної освіти. Створена методика розрахована на 70 годин річного навантаження. Відбір якісного навчального матеріалу відбувається на основі принципів відбору автентичних Інтернет джерел та критеріїв відбору країнознавчих текстів. Запропонована підсистема вправ реалізується на дотекстовому, текстовому та післятекстовому етапах. Засобом навчання є авторський посібник з курсу країнознавства.

Ключові слова: лінгвосоціокультурна компетентність, читання, країнознавство, курс за вибором, автентичний текст.

За умов модернізації та інтенсифікації профільної освіти в Україні набуває актуальності проблема формування лінгвосоціокультурної компетентності (ЛСКК) в учнів профільної школи в процесі іншомовної підготовки. Формування у старшокласників ЛСКК у читанні на уроках країнознавства може бути ефективним лише за умови розробки відповідних методичних рекомендацій з організації формування в учнів профільної школи ЛСКК в англomовному читанні на уроках курсу за вибором "Країнознавство". З огляду на зазначені тенденції, набуває актуальності проблема розробки методичних рекомендацій з організації формування у старшокласників ЛСКК в англomовному читанні на уроках країнознавства.

Аналіз методичної літератури показав, що останнім часом спостерігається поживлений інтерес науковців до розгляду проблем формування ЛСКК. Так, в останні десятиліття багато науковців так чи інакше торкалися питань розробки відповідних методичних рекомендацій з організації формування ЛСКК (Бачинська Н. Я., Бирюк О. В., Голованчук Л. П., Голуб І. Ю., Гордєєва А. Й., Іванова А. С., Писанко М. Л., Починок Т. В., Рудакова Л. П., Шукліна С. В.), проте особливості розробки відповідних методичних рекомендацій з організації формування в учнів профільної школи ЛСКК в англomовному читанні на уроках курсу за вибором "Країнознавство" є невирішеним питанням й до сьогодні, що і обумовлює актуальність цієї статті. Враховуючи вищезазначене, метою статті є надання методичних рекомендацій щодо організації ефективного процесу формування у старшокласників ЛСКК в англomовному читанні на уроках курсу за вибором "Країнознавство".

Експериментально доведено, що з метою досягнення ефективності впровадження методики формування в учнів профільної школи ЛСКК у читанні англomовних країнознавчих текстів на уроках курсу за вибором "Країнознавство" створена методика має бути розрахована на 70-годинне річне навчальне навантаження. Оскільки вивчення курсу за вибором "Країнознавство" має на меті оволодіння ЛСКК матеріалом в усіх видах мовленнєвої діяльності – аудіюванні, читанні, говорінні та письмі, то на формування вмінь у читанні відводиться $\approx \frac{1}{4}$ годин роботи на уроці (10-15 хв. на кожному уроці). Орієнтовний розподіл годин згідно з нашою моделлю навчання представлений у табл. 1.

Таблиця 1

Процентне співвідношення навчального часу та годинного навантаження на вивчення кожного модуля

Номер	Назва країни (модуля)	Процентне співвідношення навчального часу на вивчення однієї країни (одного модуля)	Навчальне навантаження в годинах
1	Canada	25%	17,5
2	Australia	25%	17,5
3	New Zealand	25%	17,5
4	Ireland	25%	17,5

Створена модель надає можливість адаптувати розроблену методику до різних умов навчання в різних профільних класах та школах України, надаючи їй гнучкості та мобільності.

Впровадження методики доцільно починати з виявлення рівня сформованості в учнів 11 класу ЛСКК у читанні. Аналіз вихідного рівня сформованості зазначеної компетентності затим допоможе вчителю обрати необхідні прийоми організації роботи учнів профільної школи.

Для успішної організації та проведення навчання необхідно, передусім, здійснити відбір якісного навчального матеріалу. При відборі країнознавчих Інтернет-джерел рекомендуємо спиратися на такі принципи: системності та модельності, необхідності та актуальності, відповідності комунікативним та інтелектуальним потребам учнів, врахування національної ментальності учнів.

А в процесі відбору навчальних текстів необхідно враховувати такі критерії: 1) критерії змісту: автентичність, тематичність, ЛСК та країнознавча цінність, інформативність, естетична привабливість;

2) мовні критерії відбору: лексична складність, граматична складність, стилістична складність;

3) відповідність обсягу текстового матеріалу (кількісний критерій) [1].

З метою ефективного впровадження запропонованої методики рекомендуємо використовувати створену нами підсистему вправ, розроблені чотири комплекси вправ та запропоновану модель для реалізації відповідного навчання на прикладі тематичних циклів "Канада", "Австралія", "Нова Зеландія" "Ірландія" [2].

Зазначена підсистема вправ складається з таких груп вправ: для оволодіння структурно-сисловою організацією англomовного країнознавчого тексту; для формування навичок читання країнознавчих текстів; для навчання розпізнавання та розуміння отриманої при читанні ЛСК інформації; для розвитку вмінь читання країнознавчих текстів; для інтерпретації соціальної оцінки ЛСК інформації та її презентації в білінгвальному середовищі, які, в свою чергу, розподіляються на відповідні підгрупи вправ.

Процес формування ЛСКК в читанні в курсі за вибором "Країнознавство" проводиться в межах трьох етапів: дотекстового, текстового та післятекстового. Кожен етап має свою мету, згідно з якою були розроблені різні типи та види вправ. Послідовність виконання вправ передбачає поетапне формування ЛСКК у читанні.

На дотекстовому етапі рекомендуємо використовувати підгрупи вправ для: розвитку вмінь орієнтуватися в структурно-сислової організації країнознавчих текстів різних жанрів; розвитку вмінь аналізувати фоновий ілюстративний ЛСК матеріал; формування або активізації навичок і вмінь медіакомпетентності; формування мовленнєвих лексичних і граматичних навичок читання країнознавчих текстів; актуалізації фонових ЛСК знань; формування навичок розпізнавання ЛСК інформації; розвитку вмінь розуміння ЛСК інформації. Так, на цьому етапі необхідно, в першу чергу, підготувати учнів до сприйняття ЛСК інформації та до читання у різних режимах. Переважна кількість вправ повинна бути умовно-комунікативними та некоуніативними, оскільки навчання читання не є пріоритетним і зводиться, в основному, до навчання аналізу окремих складових країнознавчого тексту.

На текстовому етапі доцільно використовувати підгрупи вправ для: розвитку вмінь пошукового і переглядового читання країнознавчих текстів; розвитку вмінь ознайомлювального читання країнознавчих текстів; розвитку вмінь вивчального читання країнознавчих текстів. Для ефективного формування ЛСКК необхідними є, насамперед, вміння ознайомлювального, переглядово-пошукового видів читання в режимах он-лайн та офф-лайн, на що й потрібно акцентувати увагу в навчальному процесі. Переважна кількість вправ повинна бути умовно-комунікативними та комунікативними.

На післятекстовому етапі варто використовувати підгрупи вправ для: розвитку вмінь аналізувати ЛСК інформацію; розвитку вмінь інтерпретувати ЛСК інформацію; формування та розвитку вмінь створювати ЛСК портрет англomовних країн, порівнювати його з рідною культурою та створювати власний англomовний культурологічний портрет для англomовного світу; контролю рівня сформованості ЛСКК. Переважна кількість вправ повинна бути комунікативними.

З метою інтенсифікації процесу формування ЛСКК у читанні, рекомендуємо також використовувати як засіб навчання авторський навчальний посібник "Across Ireland", 2016 р., з курсу країнознавства [3]. Навчальний посібник має на меті формування ЛСКК в учнів старшої школи філологічного профілю на матеріалі автентичних країнознавчих текстів. Запропоновані в посібнику завдання сприяють розвитку вмінь пошуку, розпізнавання, розуміння, аналізу та засвоєння ЛСК інформації про іншомовну країну, готуючи учнів до міжкультурного спілкування та мотивуючи їх до використання ІМ як інструменту для збагачення культурознавчої обізнаності школярів. Навчальним матеріалом для посібника стали гіпертексти та фрагменти гіпертекстів з автентичних країнознавчих Інтернет-джерел.

Зазначений посібник дає уявлення про соціально-економічний стан Ірландії, історію країни, географію, етнографію, духовне багатство, традиції, обряди, що є характерними для цього народу, а також про особливості його мови та мовленнєву поведінку її носіїв. Посібник має чітку структуру, складається з 13 тематичних циклів, присвячених різним аспектам життя, а саме: загальна інформація та географічне положення Ірландії; державні символи та емблеми; історія; головні міста; політична система; ірландська поезія; цікаві факти про Ірландію; спорт; відомі ірландські прислів'я та приказки; правила поведінки та комунікації; відомі ірландці; традиційне ірландське вбрання; ірландське весілля; ірландські цінності. Кожний тематичний цикл складається з різних типів та видів вправ і завдань, що відповідають дотекстовому, текстовому та післятекстовому етапам формування ЛСКК у читанні.

У позакласній підготовці слід орієнтувати старшокласників на використання прийомів, що спрямовані на реалізацію і розвиток вмінь пошуку, розпізнавання ЛСК інформації, її аналізу, оцінки та інтерпретації. Важливо також зорієнтувати учнів на партнерську (групову) взаємодію, акцентуючи їхню увагу на тому, що активна співпраця забезпечить досягнення вищих індивідуальних результатів.

Діагностику якості знань, умінь, навичок і здатностей, здобутих у ході формування ЛСКК доцільно реалізовувати за допомогою поточного (в усній і письмовій формах) і підсумкового видів контролю (в письмовій формі).

Отже, дотримання запропонованих нами методичних рекомендацій стосовно формування у старшокласників ЛСКК у читанні англомовних країнознавчих текстів на уроках курсу за вибором "Країнознавство" забезпечить ефективну організацію навчального процесу в учнів 11 класу профільної школи. На перспективу плануємо створення аналогічних авторських навчальних посібників за темами "Канада", "Австралія" та "Нова Зеландія".

Використані джерела

1. Осадча Н. В. Критерії відбору країнознавчих текстів для формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності в англомовному читанні / Н. В. Осадча // Іноземні мови. – 2015. – № 3. – С. 10–15.
2. Осадча Н. В. Підсистема вправ для формування лінгвосоціокультурної компетентності в англомовному читанні на уроках країнознавства / Н. В. Осадча // Іноземні мови. – 2015. – № 4. – С. 11–19.
3. Осадча Н. В. Across Ireland: навчальний посібник з курсу країнознавства з формування лінгвосоціокультурної компетентності старшокласників в англомовному читанні / Н. В. Осадча. – Чернівці : ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2016. – 89 с.

Осадчая Н. В.

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ОРГАНИЗАЦИИ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ У СТАРШЕКЛАССНИКОВ ЛИНГВОСОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ЧТЕНИИ НА УРОКАХ СТРАНОВЕДЕНИЯ

В статье приведены методические рекомендации по формированию у учащихся профильной школы лингвосоциокультурной компетентности в англоязычном чтении на уроках курса по выбору "Страноведение" в русле современных тенденций в области профильного образования. Созданная методика рассчитана на 70-часовую годовую нагрузку. Отбор качественного учебного материала происходит на основе принципов отбора аутентичных Интернет-источников и критериев отбора страноведческих текстов. Предложенная подсистема упражнений реализуется на дотекстовом, текстовом и послетекстовых этапах. Средством обучения является авторское пособие по курсу страноведения.

Ключевые слова: лингвосоциокультурная компетентность, чтение, страноведение, курс по выбору, аутентичный текст.

Osadcha N. V.

TEACHER TRAINING GUIDELINES AS TO FORMING SOCIO-CULTURAL COMPETENCE IN HIGH SCHOOL STUDENTS WHILE TEACHING THEM READING AT THE LESSONS OF COUNTRY STUDY

The article reveals teacher training guidelines as to forming socio-cultural competence in high school students, while teaching them reading at the lessons of country study. It's purpose is to suggest, describe and analyze the author's guidelines for forming socio-cultural competence in high school students while teaching them reading authentic texts at the lessons of country study. As a result of the study, teacher training guidelines for forming sociocultural competence in reading authentic texts at the lessons of culture study have been provided. The country study course is developed within 70 lessons per year. Taking into consideration that reading, writing, speaking and listening skills are to be trained at the country study classes equally, 1/4 of the lesson time is devoted to forming socio-cultural competence. To start the process, the level of socio-cultural competence in high school students while teaching them reading at the lessons of country should be diagnosed. Definite criteria should be applied when choosing the Internet cites with up-to-date sociocultural information, and authentic texts of various genre should be used for forming socio-cultural competence in high school students while teaching them reading at the lessons of country study. The author's country study guide "Across Ireland" is used as a teaching tool. The suggested subsystem of exercises is to be done at the pre-reading, while-reading and post-reading stages. Conclusion: for effective formation of socio-cultural competence in high school students while teaching them reading authentic poetry at the lessons of country study the elaborated training guidelines should be implemented in the educational process. The author's new country study guides "Across Canada" and "Across Australia & New Zealand" are to be published. It will make the process of socio-cultural competence formation in high school students while teaching them reading at the lessons of country study more effective.

Key words: socio-cultural competence, reading, country study, elective course, authentic text.

Стаття надійшла до редакції 10.08.2016